

Praktikertjänst remissvar på "Ansvaret för hälso- och sjukvården" (SOU 2025:62)

Praktikertjänst AB är Sveriges största privata vårdgivare inom tandvård och hälso- och sjukvård. Bolaget har funnits i över 65 år och koncernens över 730 mottagningar ägs och drivs av de som utför vården och leder arbetet i vardagen – praktikerna själva. Årligen tar Praktikertjänst hand om fler än 2,3 miljoner patienter inom våra tandvårds- och hälso- och sjukvårdsverksamheter. Totalt har Praktikertjänst närmare 7 200 medarbetare från Ystad i söder till Karesuando i norr.

Praktikertjänst har beretts tillfälle att lämna remissvar på utredningen "Ansvaret för hälso- och sjukvården" (SOU 2025:62).

Sammanfattning

Praktikertjänst välkomnar Vårdansvarskommitténs betänkande SOU 2025:62 "Ansvaret för hälso- och sjukvården" och delar bedömningen att staten behöver ta ett större ansvar för att säkerställa en mer jämlik, tillgänglig och långsiktigt hållbar vård i hela landet.

Praktikertjänst ser positivt på flera av de förslag som utredningen lämnar och där statlig styrning föreslås stärkas, särskilt inom områden såsom kompetensförsörjning, vaccinationer och screening. Inom dessa områden behövs det en ökad nationell samordning för att säkerställa ett jämlikt tillhandahållande och komma till rätta med dagens omotiverade skillnader mellan regioner.

Samtidigt anser Praktikertjänst att utredningen hade behövt gå längre i att resonera kring vad de betydande skillnaderna i styrningen av primärvården mellan regionerna får för konsekvenser för primärvårdens utveckling. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska primärvården vara navet i sjukvården, men bristande regional samordning, stora skillnader i styrning och ersättningsmodeller samt otillräckliga incitament för långsiktig utveckling gör att primärvården står still.

Praktikertjänst synpunkter:

- Säkerställa att primärvårdens andel av regionernas hälso- och sjukvårdsbudgetar uppgår till 25 procent innan 2030.
- Inför en gemensam bottenplatta för primärvården, med utrymme för regionala variationer, för att främja en mer jämlik och långsiktig primärvård över hela landet.
- Stärk förutsättningarna för enhetliga och riksomfattande patientavgifter och avskaffa systemet med utomlänsersättning för digitala besök.

- Inför ett kliniskt bastjänstgöringsår för nyutexaminerade tandläkare för genom god handledning stärka den kliniska färdighetsträningen, skapa bättre förutsättningar för ett jämlikt omhändertagande i hela landet samt stärka ett patientsäkert omhändertagande.

Praktikertjänsts synpunkter

Primärvård

Enligt de förändringar som gjordes i hälso- och sjukvårdslagen den 1 juli 2021 ska primärvården vara navet i hälso- och sjukvården. Primärvårdens uppdrag har dessutom förtydligats i fem punkter i lagstiftningen och numera ansvarar man för såväl samordning av den vård runt patienterna som inte kräver särskilda medicinska eller tekniska resurser som att tillhandahålla de hälso- och sjukvårdstjänster som krävs för att tillgodose vanligt förekommande vårdbehov, se till att vården är lätt tillgänglig och tillhandahålla förebyggande insatser utifrån patientens individuella behov och förutsättningar.

Parallellt med dessa förändringar pågår även omställningsarbetet mot en nära vård i landets 21 regioner. Men trots goda politiska intentioner och ett ständigt växande uppdrag har de ekonomiska anslagen till primärvården inte ökat i motsvarande omfattning. Något som konstaterats av såväl Socialstyrelsen som Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

Att stärka primärvården är en resurseffektiv lösning som avlastar dyr sjukhusvård. Men trots statsbidrag för omställningsarbetet på över 30 miljarder kronor mellan 2019 och 2024 uppgår primärvårdens andel av regionernas hälso- och sjukvårdsbudgetar fortsatt till beskedliga cirka 18 procent. Och så har det sett ut under det senaste knappa decenniet. Praktikertjänst menar att denna siffra måste upp till minst 25 procent av regionernas hälso- och sjukvårdsbudgetar för att primärvården på allvar ska kunna ta det fulla ansvaret för att vara navet i hälso- och sjukvården.

Praktikertjänst menar också att statens ansvar för uppföljningen av omställningsarbetet mot en nära vård behöver stärkas och knyts till tydliga och uppföljningsbara mål som är regiongemensamma. Kopplingen mellan mål, aktivitet, resurser och resultat behöver vara tydlig och jämförbar över tid.

För Praktikertjänst, som driver vårdcentraler i 17 av 21 regioner, får det stora konsekvenser när regionerna inte tar sin del av ansvaret i att uppfylla lagstiftningen eller säkerställa att resurser för omställningsarbetet ställs till förfogande för alla vårdgivare – oavsett driftsform. Praktikertjänst instämmer i utredningens syn på vårdval inom primärvården skulle kunna utvecklas med fokus på en större enhetlighet när det gäller uppdragets omfattning och ersättningsmodeller. Detta skulle kunna åstadkommas genom en nationell regelbok – en bottenplatta – med utrymme för regionala variationer om primärvårdens uppdrag med fokus på kontinuitet och samordning, men också tillgänglighet.

Slutligen önskar Praktikertjänst framföra att förutsättningarna för enhetliga och riksomfattande patientavgifter, som premierar kontakten med vårdcentralen där patienten är

listad, behöver stärkas och att systemet med utomlänsersättningar för digitala besök behöver avskaffas.

Tandvård

Tandvården har annan organisation och annan finansiering än hälso- och sjukvården. Samtidigt finns det många beröringsområden mellan de två olika sektorerna, där kompetensförsörjning är en gemensam nämnare, vilket utredningen konstaterar.

Givet den demografisk utmaning som Sverige står inför väntar också stora pensionsavgångar inom tandvården där över 30 procent av dagens aktiva tandläkare väntas gå i pension inom de kommande åren.

Brist på personal till tandvården får inte bara effekt på hur mycket tandvård som kan ges till patienterna, det påverkar också hur tillgänglig tandvården kan vara i landet där det idag finns geografiska skillnader både mellan, och inom, regionerna.

Den ojämlika tillgången till tandvård kan förklaras av en ojämn fördelning av tandvårdspersonal mellan glesbefolkade och tätbefolkade områden. Vissa regioner, särskilt de med högre befolkningstäthet, har god tillgång till tandläkare, tandhygienister och tandsköterskor. I kontrast står områden där personalbristen är påtaglig, vilket leder till längre väntetider och svårigheter att tillgodose efterfrågan. Den ojämlika tillgången på tandvårdspersonal reflekteras också i tandhälsan.

Praktikertjänst menar därför att det behöver införas ett kliniskt bastjänstgöringsår för nyutexaminerade tandläkare. Placeringar bör med fördel förläggas utanför de större städerna och inkludera såväl fristående som offentliga vårdutövare. Syftet är att genom god handledning omsätta den höga utbildningskvaliteten i klinisk färdighetsträning, skapa bättre förutsättningar för ett jämlikt omhändertagande i hela landet samt stärka ett patientsäkert omhändertagande.

Avslutning

Praktikertjänst önskar framföra ett stort beröm till Vårdansvarskommitténs arbete och den välgrundade analys av hälso- och sjukvårdens och tandvårdens utmaningar som utredningen presenterar.

Praktikertjänst ställer sig positivt till utredningens förslag på områden där staten kan ta en mer aktiv roll och ser fram emot fortsatt dialog om hur hälso- och sjukvården och tandvården kan stärkas på ett långsiktigt och hållbart sätt.

Carina Olson
VD
Praktikertjänst

Richard Seiberlich
Chefläkare
Praktikertjänst

Anders Jonsson
Cheftandläkare
Praktikertjänst